

Felnőtt olvasás-értés, tudástőke és gazdasági növekedés

Adult Reading Literacy, Knowledge Capital and Economic Growth

Polónyi István

Nyugalmazott egyetemi tanár, Debreceni Egyetem; kutatóprofesszor, WJLF

Absztrakt

A tanulmány a felnőtt írásbeliség (literacy) mérésének áttekintése után azt vizsgálja meg, hogy annak eredménye – amit tudástőkének neveznek – mennyiben különbözik a humán tőkétől. Azt is elemzi az írás, hogy a felnőtt írásbeliség által mért tudástőke milyen kapcsolatban van a gazdasági növekedéssel, felvillantva röviden a kérdéskör körüli vitákat. A cikk kitér a tudástőke és a gazdasági fejlettség kapcsolatának hazai jellemzőire is. Befejezésül a tanulmány felvillantja a felnőtt írásbeliség európai helyzetét, problémáit és mint azok megoldási lehetőségét, a felnőttképzést. Az elemzés rámutat a hazai felnőtt írásbeliség kompetenciájának (azaz a magyar tudástőke) nemzetközi összehasonlításban tapasztalható lemaradására, továbbá a felnőttképzés fontosságára, amely képes növelni a versenyképességet, a foglalkoztathatóságot, de a demokráciát is.

Kulcsszavak: felnőtt írásbeliség (literacy) mérése, PIAAC, tudástőke, gazdasági fejlődés

JEL kódok: I21, I25, I29

Abstract

After reviewing the measurement of adult literacy, this paper examines how its outcome – referred to as knowledge capital – differs from human capital. It also analyses the relationship between knowledge capital, as measured by adult literacy, and economic growth, briefly highlighting the debates surrounding this issue. Furthermore, the paper explores the domestic characteristics of the relationship between knowledge

capital and economic development. Finally, it sheds light on the state of adult literacy in Europe, the associated challenges, and adult education as a potential solution. The analysis highlights the lagging performance of adult literacy competencies in Hungary (i.e., Hungarian knowledge capital) in international comparison. This underlines the importance of adult education, which can enhance not only competitiveness and employability but also support democratic engagement.

Keywords: adult literacy measurement, PIAAC, knowledge capital, economic development

JEL codes: I21, I25, I29

Bevezetés

A közelmúltban – 2024 végén – jelent meg a 2023. évi PIAAC vizsgálat beszámolója, amelynek már beszédes címe (Do Adults Have the Skills They Need to Thrive in a Changing World? Survey of Adult Skills 2023)¹ is felhívja a figyelmet a kutatás jelentőségére. Több elemzés rámutatott, hogy a felnőtt írásbeliség-vizsgálatok eredménye kapcsolatot mutat a gazdasági fejlődéssel, illetve annak különböző vonatkozásaival. Az egyik korai munka Coulombe et al. (2004) írása, emellett számos más tanulmány is kiemelhető, a már említett OECD jelentés mellett, az OECD (2024b), illetve Hanushek et al. (2015), valamint Gustafsson (2016), továbbá Schwerdt et al. (2020)). Hanushek és Woessmann (2008; 2020) úgy fogalmaz, hogy a lakosság kognitív készségei – amelyeket egy nemzet „tudástőkéjének” neveznek – relevánsabban jellemzi egy-egy ország gazdaságfejlődési potenciálját, mint az emberi tőke.

Ebben az írásban a felnőtt írásbeliség mérésének áttekintése után azt vizsgáljuk meg, hogy annak eredménye milyen kapcsolatban van a gazdasági növekedéssel, mit jelent a tudástőke, s miben különbözik az az emberi tőkétől, valamint kitérünk a hazai adatokra és jellemzőkre is.

1. A felnőtt írásbeliség mérése

A PIAAC [Programme for the International Assessment of Adult Competencies] a (16-65 éves) felnőttek készségeit felmérő nemzetközi kutatás, „a résztvevő országokban vizsgálja az információs korban szükséges jártasságokat, és összehasonlítható módon méri fel a felnőttek készségeit, a

¹ Rendelkeznek-e a felnőttek a változó világban való boldoguláshoz szükséges készségekkel? Felnőttek készségeiről szóló felmérés 2023 (OECD, 2024a).

mindennapi életben és a munkavégzés során használt alapkompétenciáit.” (PIAAC, n.d., para. 6) Mint Martin (2018) írja, a PIAAC vizsgálat az OECD-országok felnőttkori készségeinek mérésére irányuló két korábbi mérés során szerzett tapasztalatokra épült. „Az első ilyen felmérés, az International Adult Literacy Survey [IALS] – az OECD, a Kanadai Statisztikai Hivatal és az egyesült államokbeli oktatási tesztelési szolgálat együttműködésé-
ként készült. Az IALS három készségterületet értékelt: a prózai írástudást, a dokumentum-olvasási ismereteket és a kvantitatív műveltséget. Ezt egy háttérkérdőív kísérte, amelynek célja a válaszadók szocio-demográfiai, oktatási, képzési és munkaerő-piaci történetével kapcsolatos információk gyűjtése volt. Az 1994 és 1998 közötti időszakban összesen 22 OECD-ország vett részt az IALS-ben”. (Martin, 2018, p. 5) A 22 ország között Magyarország is szerepelt. Az IALS vizsgálatot az ALL [Adult Literacy and Lifeskills] felmérés követte, amely szintén a próza- és dokumentumértés területén mérte fel a készségeket, a kvantitatív műveltség területét azonban felváltotta a számolási készség, és a problémamegoldás új területe került be a felmérésbe, amelyben 2002 és 2007 között csak 9 OECD-ország vett részt (köztük volt hazánk is). A PIAAC is az OECD kezdeményezésére – de az Európai Bizottság közreműködésével – jött létre (Martin, 2018). A felmérés első ciklusa 2008-ban indult – ez esetben Magyarország csak 2015-ben, a harmadik adatfelvételi hullámhoz csatlakozott. A felmérés második ciklusának előkészítése 2019-ben kezdődött 33 ország közreműködésével és 2022 végéig zajlott. (KSH, n.d.-a) A felmérés két ciklusra tagolódott: „A PIAAC első ciklusa az alapvető, hétköznapi életben gyakran használt kognitív képességek négyféle csoportját mérte: szövegértési képesség, elemi olvasási készség, számolási készség és problémamegoldó készség információtechnológiai környezetben. A második ciklusban a szövegértési, olvasási és számolási készség mérése mellett az adaptív problémameg-
oldó készséget vizsgálták”. (KSH, n.d.-b, para. 2-3)²

1.1. Mire való a PIAAC?

Az IES-NCES [Institute of Education Science - National Center for Education Statistic Egyesült] így határozza meg a PIAAC célját: „a PIAAC-t úgy tervezték, hogy a képességek széles skáláján méri a felnőttek készségeit, az alapvető olvasási és számolási képességektől az összetett problémamegoldásig. Az egyes területekhez kidolgozott feladatok autentikusak, kulturálisan megfelelőek, és a valós élethelyzetekből származnak, amelyek várhatóan fontosak vagy relevánsak a különböző kontextusokban. A feladatok tartalma és kérdései tükrözik a felnőttek mindennapi életének céljait a különböző kultúrákban, valamint a komplex, digitális környeze-

2 A módszertant lásd részletesen: https://www.ksh.hu/piaac_modszertan

tek változó jellegét.” (NCES, n.d., para. 1) Az OECD (n.d.) szerint a felnőtt készségek felmérésének (PIAAC) célja: „hogyan lehetőséget tegyen a készségfejlesztési rendszerek eredményeinek mérésére és az eredményeinek kultúrák közötti és nemzetközi összehasonlítására, valamint a felnőttek készségeinek nemzetközi összehasonlítására (...) olyan felmérésként, amelyet idővel megismételnek, hogy a politikai döntéshozók nyomán követhessék a humán tőke kulcsfontosságú aspektusainak alakulását országokban.”

OECD (2019) összehasonlítja a felnőttkori készségfelmérést és a humán tőke mérést. Az anyag megállapítja, hogy noha a humán tőkének az iskolai végzettség ésszerű és átfogó mérőszáma, annak mégis néhány jól dokumentált korlátja van:

Az iskolai végzettség csak a képzés során megszerzett ismereteket és készségeket tanúsítja. Főleg a fiatal felnőttek esetében fontos jellemzője az egyén készségeinek.

Az iskolai végzettség igazolta készségek idővel változnak, elveszhetnek, megőrizhetők és fejleszthetők.

Az oktatási és képzési rendszerek különböző szintjein kínált oktatás és képzés minősége jelentősen eltérhet az egyes országokban és az országokon belül az idő múlásával. Így a látszólag azonos típusú és szintű képzéssel igazolt tudás és készségek szintje nagyon eltérő lehet.

Négy kritérium alapján hasonlítja össze az anyag a felnőttkori készségfelmérések kimenetét (a tudástőkét) és az oktatási eredmények (a humán tőke) mérési relevanciáját. A négy kritérium a következő:

- Lefedettség: az, hogy a mérés milyen mértékben fedi le a humán tőke különböző dimenzióit.
- Kontextusfüggőség: az, hogy a mérés milyen mértékben fedi le az adott környezetben, például egy oktatási intézményben elsajátított készségeket.
- Aktualitás: az, hogy a mérés mennyire "aktuális", mint a készségek mérőszáma az információgyűjtés időpontjában.
- Összehasonlíthatóság: az, hogy a mérés mennyire összehasonlítható az egyes országok között és az országokon belül az egyes időszakokban.

Az összehasonlítást táblázat formájában foglalják össze (1. táblázat).

1. táblázat: A felnőttkori készségek felméréséből származó közvetlen mérések és a képesítések összehasonlítása négy kritérium alapján

Közvetlen értékelés (Survey of Adult Skills)		Képesítések
Lefedettség	Korlátozott (csak 3 kognitív készséget teszteltek)	Széleskörű
Kontextusfüggőség	Alacsony	Magas
Időszerűség	Magas	Változó (attól függ, hogy mennyi idő telt el a válaszadó legmagasabb képesítésének megszerzése óta)
Összehasonlíthatóság	Magas	Országok között és országokon belül is változó

Forrás: OECD (2019, p. 107)

Végeredményül azt hangsúlyozza az anyag – a korábbi OECD elemzésekre is támaszkodva –, hogy a közvetlen mérések és az iskolai végzettségek nem ugyanazokat a mögöttes tulajdonságokat mérik. A készségek közvetlen mérését leginkább úgy tekinthetjük, hogy az kiegészíti a humán tőkének az iskolai végzettség által történő közvetett mérését, mintsem helyettesíti azt.

Ugyanakkor Hanushek és Woessmann (2020) írása azt fogalmazza meg, hogy a lakosság kognitív készségei – amelyeket egy nemzet „tudástőkéjének” neveznek – relevánsabban jellemzi egy-egy ország gazdaságfejlesztési potenciálját, mint a humán tőke.

1.2. Néhány nemzetközi vizsgálat tanúsága és viták a tudástőkéről

A kompetencia felméréseken mért kognitív képességek és a gazdasági fejlődés közötti kapcsolat legismertebb teoretikusai Erik Hanushek és Ludger Woessmann. A szerzők három, széles körben ismert publikációjának (Hanushek és Woessmann 2008; 2015; valamint OECD, 2015) megálapításait átvette az OECD és a Világbank is. A szerzők abból indulnak ki, hogy a PISA-ban elért magas teljesítmény magas szintű tudástőkét vetít előre. A szerzők azt bizonyítják munkáikban, hogy a PISA-pontszámok – amelyek közelítik az adott nemzeti munkaerő kognitív szintjét – meghatározzák a gazdasági növekedést. Nem egyszerűen azt állítják, hogy a kognitív szint az egyik tényező a magasabb gazdasági növekedés elérésében (ahogyan azt a főáramú humántőke-elméleti kutatók állítják, például Man-kiw, 2007), hanem azt manifesztálják, hogy a PISA és a PIAAC eredmények meghatározzák a gazdasági növekedést, azzal ok-okozati összefüggésben

állnak. Ez lehetővé teszi, hogy Hanushek és Woessmann előre jelezze az országok jövőbeni gazdasági növekedését, amit a tanulók teszteredményeinek fokozatos növelésével érnének el (Rappleye & Komatsu, 2019).

Hanushek és Woessmann (2020) részletesen elemzi a tudástőke (ami alatt a szerzők a lakosság kompetenciaméréseken elért eredményei által tükrözött kognitív képességeit értik) és a gazdasági fejlődés közötti ok-okozati kapcsolatot és kiemelik az oktatáspolitikai szerepét ezzel kapcsolatban. Érvelésük lényege, hogy miközben a humán tőke hagyományos mérőszáma, az iskolázottság és a gazdaság közötti kapcsolat értelmezhető fordítva is (azaz, hogy az oktatás mennyiségének gazdaságfejlesztő hatása helyett a magasabb gazdasági fejlettség mellett nagyobb az oktatás fogyasztása), addig az oktatási kompetenciamérések eredményei és a gazdasági fejlettség közötti kapcsolat csak egy irányban értelmezhető, mivel a gazdasági fejlettségnek a kompetencianövelő hatása nem értelmes feltételezés. Azt is hangsúlyozzák, hogy miközben az iskolázottság mértéke elfedi az oktatás minőségi különbségeit szintenként és területenként, azon közben a kompetenciamérések ezt mérhetővé teszik.

Gustafsson (2016) írásában a PISA és a PIAAC eredmények összehasonlítás alapján azt a – lényegében logikus – következtetést fogalmazza meg, hogy az iskolai oktatás minősége (azaz a tanulók kompetenciaeredménye) tartós hatással van a felnőttek írás-olvasási és számolási teljesítményére. Ez alapján nem igazán meglepő, hogy Magyarország – mint később bemutatjuk – nem igazán áll jó helyen a felnőtt írásbeliség tekintetében sem.

A felnőtt írásbeliségben való lemaradás gazdasági következményére mutatnak rá Schwerdt és szerzőtársai (2020) is, akik az IALS vizsgálat eredményeit elemezve azt írják, hogy hosszú távon az írni-olvasni tudás egy százalékos növekedése az egy főre jutó GDP három százalékos növekedését eredményezi. Hangsúlyozzák, hogy a munkatermelékenység és az írástudás közötti kapcsolat ugyanilyen erős. Azt is kiemelik, hogy az eredmények arra is utalnak, hogy az alulbefektetés nagyobb mértékben hátráltatja a növekedést, mint amennyivel a magasán tehetséges egyének fejlesztése serkenti azt. Magyarul, az írásbeliségben lemaradt felnőttek felzárkóztatása nagyobb eredményt ígér, mint a magasabb teljesítményűek fejlesztése.

Érdemes Hanushek és Woessmann egy további írását is idézni, amelyben azt írják, hogy az eredmények azt mutatják, hogy az oktatáspolitikai szoros kapcsolatban áll a hosszú távú gazdasági növekedéssel. 2012-es közös írásuk beszédes címe is ezt hangsúlyozza: *Do better schools lead to more growth? Cognitive skills, economic outcomes, and causation*. Azaz a jobb iskolák nagyobb növekedést eredményeznek? – Kognitív készségek, gazdasági eredmények és ok-okozati összefüggések. (Hanushek & Woessmann, 2012)

Ugyanakkor komoly ellenérvek is megfogalmazódtak a felnőtt kompetenciák és a gazdasági fejlődés kapcsolatának elméletével összefüggésben. Mint Williams (2021) írja, számos kutató megkérdőjelezi Erik Hanushek és Ludger Woessmann, valamint az OECD azon állításainak érvényességét, amelyek szerint a kognitív fejlődés és a gazdasági növekedés között oksági kapcsolat áll fenn. Számításai és elemzése alapján arra a következtetésre jut, hogy a tudástőke elmélet – ahogyan a Hanushek - Woessmann megközelítését nevezik, határozottan elkülönítve azt az emberi tőke elmélettől – „degenerált”.

Rappleye és Komatsu (2019) elemzésük alapján arra a következtetésre jutnak, hogy nincs szoros kapcsolat az átlagos PIAAC-pontszámok és az egy főre jutó GDP növekedése között. Végezetül ők is azt írják, hogy a tudástőke-elmélet elfajult.

Mindazonáltal a viták ellenére a Hanushek – Woessmann megközelítés mind az OECD mind a Világbank frissebb közleményeiben is relevánsan érvényesül. (Lásd Égert et al., 2022, vagy a Világbank Human Capital Indexét, amelynek fontos eleme a PISA eredmény, Kray, 2019).

2. A hazai tudástőke és a gazdasági fejlettség

Ha megvizsgáljuk három felnőtt írásbeliség eredményét, s e vizsgálatok során a magyar helyezést, meglehetősen kedvezőtlen képet kapunk. A literacy³ eredmények alapján az AILS és a 2023-as PIAAC vizsgálatban (18 ország kötött) hátulról a negyedik, a 2012. évi PIAAC során pedig (16 ország között) hátulról a harmadik helyen álltunk, az egy főre jutó GDP-t tekintve pedig 94-97-es és a 2023-as vizsgálat során az utolsó előtti a 2012-es esetében egy helyezéssel jobb helyen állt Magyarország (azon országok között, amelyek mindhárom vizsgálatban részt vettek).

3 A literícy a felnőttkori készségek felmérésében az írástudás jellemzője, amely a meghatározás szerint az írásos szövegek megértése, értékelése, használata, azaz használata a társadalomban való részvétel, a célok elérése, valamint a tudás és a lehetőségek fejlesztése érdekében. (OECD, 2019)

2. táblázat: A felnőtt írásbeliséggel kapcsolatos kompetenciamérések eredményei

Ország	AILS 1994- 1997	GDP/fő	Ország	PIAAC 2012	GDP/fő	Ország	PIAAC 2023	GDP/fő
Svédország	305,5	33862,0	Finnország	287,5	43507,9	Finnország	302,7	45588,5
Norvégia	294,5	65197,9	Hollandia	284,0	44631,9	Svédország	284,1	54449,8
Dánia	289,0	46437,2	Új-Zéland	280,7	38639,4	Norvégia	282,8	78912,3
Finnország	287,5	34457,5	Svédország	279,2	48788,9	Hollandia	282,3	51305,6
Hollandia	285,8	33054,4	Norvégia	278,4	73661,7	Dánia	279,6	61296,0
Németország	282,2	31609,1	Belgium	275,5	40074,5	Belgium	278,5	44731,0
Kanada	278,9	32074,2	Csehország	274,0	16772,4	Kanada	273,0	44468,7
Belgium	277,1	31862,7	Kanada	273,5	42320,6	UK	272,1	47322,7
Csehország	276,8	11850,8	UK	272,6	42802,0	Svájc	270,9	89555,6
USA	273,5	41107,0	USA	270,9	58703,1	Németország	269,7	44336,8
Svájc	271,8	67391,8	Dánia	270,8	51470,7	Csehország	265,2	20245,7
Új-Zéland	266,7	28571,4	Németország	269,8	40829,0	Írország	263,3	91647,8
UK	266,4	33777,5	Lengyelország	266,9	11542,2	Új-Zéland	259,6	41766,9
Írország	264,2	26290,9	Írország	266,5	47217,4	USA	259,3	65875,2
Magyarország	246,9	8282,4	Magyarország	264,0	13628,4	Magyarország	249,4	16282,8
Olaszország	243,5	30892,2	Olaszország	250,5	31292,1	Olaszország	245,7	34088,1
Lengyelország	232,2	5262,3	Chile	220,1	13433,9	Lengyelország	235,7	17391,1
Chile	222,7	8287,5				Chile	217,9	14226,5

Forrás: OECD (2024a, p. 194)

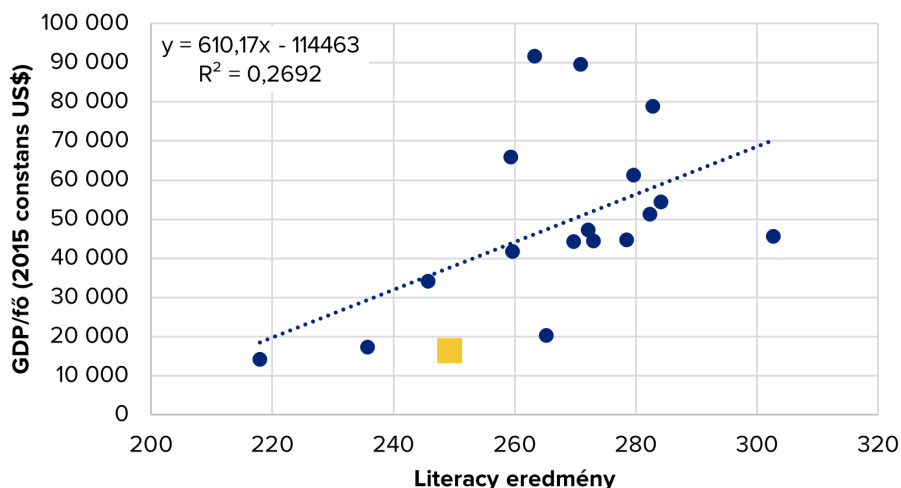
Megjegyzés: UK = csak Anglia, Belgium = csak Flamand régió

Az 1. számú mellékletben található táblázat bemutatja, hogy az egyes kompetenciamérések esetében milyen korrelációt találunk az egy főre jutó GDP-vel. Látható, hogy az együtt járás viszonylag számottevő, amelyet Hanushek és Woessmann ok-okozati kapcsolatnak feltételez.

Az 1. ábra bemutatja a 2023. évi PIAAC mérés literacy eredményeinek és az egy főre jutó GDP kapcsolatát a vizsgált országok halmazán. A trendvonal adatait figyelembe véve azt állapíthatjuk meg, hogy a literacy eredmények 1%-os javulása az egy főre jutó GDP-t közel 4%-kal növelné (amely eredmény nagyjából összhangban van a korábban említett Schwerdt et al. (2020), valamint Hanushek és Woessmann hasonló jóslataival). Az egyes országoknak a trendvonalától való eltérései abból adódnak, hogy a gazda-

sági intézmények kölcsönhatásba lépnek az oktatás minőségének a gazdasági növekedésre gyakorolt hatásával (Hanushek & Woessmann, 2020).

1. ábra: A PIAAC literacy eredmények és az egy főre jutó GDP kapcsolata 2023-ban

Forrás: Világbank (n.d.)

Megjegyzés: GDP/fő (constant 2015 US\$); a fekete négyszög Magyarország

Ha a magyar helyezés okait kicsit mélyebben szemügyre vesszük, akkor jól látszik (3. táblázat), hogy Magyarország mind az AILS, mind a PIAAC 2023-as vizsgálat esetében azok közé az országok közé tartozott, ahol a vizsgált felnőttek kétharmadára jellemző, hogy olvasás-értésben csak a 2. vagy annál alacsonyabb szintet érték el, tehát a megértési nehézségekkel küszködők közé tartoznak.

3. táblázat: A literacy vizsgálatokban 2. vagy annál alacsonyabb szintet elérők aránya

Ország	IALS 1994- 1997	Ország	PIAAC 2012- 2015	Ország	PIAAC 2023
Svédország	23,6	Finnország	37,1	Finnország	26,7
Norvégia	28,3	Hollandia	39,0	Svédország	37,0
Dánia	33,8	Svédország	42,3	Norvégia	38,4
Hollandia	35,8	Új-Zéland	42,8	Hollandia	39,5
Finnország	35,8	Norvégia	43,4	Dánia	41,8
Kanada	40,2	Belgium	46,0	Belgium	42,6
Belgium	42,5	Kanada	48,5	Kanada	47,8
Németország	43,0	Csehország	49,6	Svájc	48,4
Csehország	46,2	Dánia	49,9	Németország	48,7
USA	46,3	UK	50,2	UK	48,9
Svájc	47,0	USA	51,8	USA	55,7
UK	51,5	Németország	52,2	Új-Zéland	56,2
Írország	54,3	Írország	55,3	Csehország	56,6
Új-Zéland	54,7	Lengyelország	55,3	Írország	58,7
Olaszország	68,3	Magyarország	57,6	Magyarország	67,9
Magyarország	72,4	Olaszország	70,1	Olaszország	70,1
Lengyelország	76,0	Chile	85,4	Lengyelország	79,1
Chile	86,4	Svájc		Chile	83,9

Forrás: OECD (2024a, p. 195)

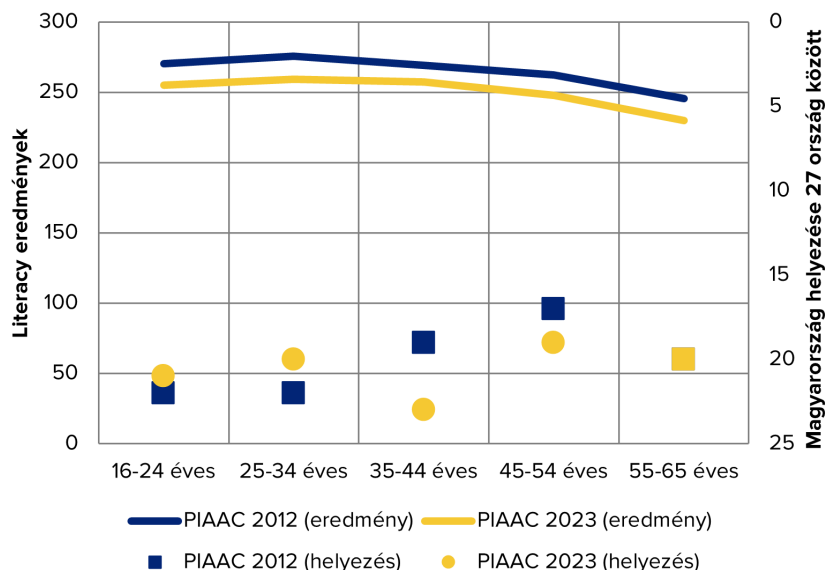
Ha megvizsgáljuk az utolsó két PIAAC mérés korosztályonkénti magyar literacy és numeracy⁴ eredményeit, akkor két dolog jól látszik. Az egyik az, hogy a két kompetencia életkori alakulása némileg eltér: a literacy pontszámok a 25-34 éves korcsoportban érik el a maximumot, s utána csökkennek, a numeracy viszont 35-44 éves korban éri el a maximumát és utána csökken. A másik, az igazán szembetűnő az, hogy 2023-ban 5-6%-kal gyengébbek az eredmények, mint 2012-ben voltak (2. és 3. ábra).

Ha rápillantunk a magyar PISA eredményekre, akkor alighanem a felnőtt írásbeliség még további romlására számíthatunk, hiszen a magyar PISA

4 A numeracy a matematikai információk és ötletek elérésének, használatának, értelmezésének és közlésének képességét, annak érdekében, hogy a felnőtt élet különböző helyzeteinek matematikai követelményeit kezelni tudja és kezelni tudja. (OECD, 2019)

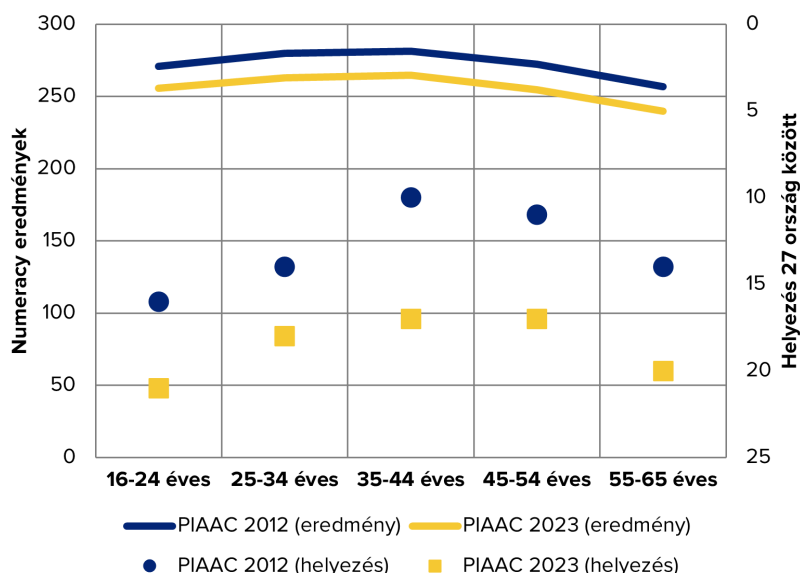
eredmények 2009 óta süllyednek (lásd 3. számú melléklet) az oktatásunk minősége romlik (lásd erről Polónyi, 2023).

2. ábra: A nagy korcsoportok magyar literacy eredményei és a helyezések 27 részvevő ország között

Forrás: Saját szerkesztés OECD (2024a) alapján

3. ábra: A nagy korcsoportok magyar numeracy eredményei és a helyezések 27 részvevő ország között

Forrás: Saját szerkesztés OECD (2024a) alapján

Befejezésül

Rappleye és Komatsu (2019) szerint az elmúlt két évtized egyik meghatározó globális oktatáspolitikai trendje a nemzetközi nagyszabású értékelések (international large-scale assessments = ILSA) térnyerése és elterjedése volt. Ebben az OECD élenjáró volt lényegében a népesség minden kohorszát lefedő méréseivel: a széleskörben ismert PISA-vizsgálattal, a Nemzetközi Felnőtt Kompetenciák Értékelési Programjával (PIAAC), továbbá a Felsőoktatási Tanulási Eredmények Értékelését célzó Assessment of Learning Outcomes in Higher Education rendszerével (AHELO), valamint a Nemzetközi Korai Tanulás elemzésével (IELS). Mint ahogyan a két szerző fogalmaz: az OECD-tesztek láncolatának végállomása a felnőttkori PIAAC, amely hálózat az IELS-től (5 évesek), a PISA-n (15 évesek) és az AHELO-n (főiskolai hallgatók) keresztül húzódik. Ezeknek hangsúlyozott célja a nemzetközi összehasonlítás mellett a standardizálás és a gazdasági hatások feltárása.

De a nemzetközi tanúságok is rendkívül fontosak. Ebner és Várkonyi (2024) megállapítja, hogy a legfrissebb PIAAC-eredmények a műveltség csökkenését és az egyenlőtlenségek növekedését mutatják Európa-szerte, rávilágítva az egész életen át tartó és inkluzív tanulási stratégiák sürgős szükségességére. Arra is rámutatnak, hogy az írni-olvasni és számolni tudó készség hanyatlása különösen a népesség legkevésbé képzett szegmensei körében nyilvánvaló. Hangsúlyozzák, hogy az egész életen át tartó tanulás kulcsfontosságú, ez teremti meg a nagyobb egyenlőség, a jobb társadalmi befogadás, a demokrácia és a versenyképesség alapját Európában.

Az EAEA [European Association for the Education of Adults] 2018-as kiadványa (EAEA, 2018) a PIAAC legfontosabb megállapításként kiemeli, hogy sürgős intézkedésekre van szükség az írni-olvasni tudás javítására Európa-szerte. Hozzáteszi az anyag, hogy a felnőttképzés képes növelni a versenyképességet és a foglalkoztathatóságot, de a demokráciát, a befogadást, az egészséget és a jólétet is.

Hivatkozások

- Coulombe, S. J., Tremblay, F., & Marchand, S. (2004). *Literacy scores, human capital and growth across fourteen OECD countries*. Statistics Canada.
- EAEA. (2018). *EAEA analysis paper. PIAAC – OECD survey of adult skills: A wake-up call for Europe*. European Association for the Education of Adults (EAEA).
- Ebner, G., & Várkonyi, Z. (2024). New PIAAC results show declining literacy and increasing inequality in many European countries – Better adult learning is necessary. *European Association for the Education of Adults (EAEA)*. <https://eaea.org/2024/12/11/new-piaac-results-show-declining-literacy-and-increasing-inequality-in-many-european-countries-better-adult-learning-is-necessary/>
- Égert, B., Maisonneuve, C., & Turner, D. (2022). *A new macroeconomic measure of human capital exploiting PISA and PIAAC: Linking education policies to productivity* (OECD Economics Department Working Papers No. 1709). OECD. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2022/04/a-new-macroeconomic-measure-of-human-capital-exploiting-pisa-and-piaac-linking-education-policies-to-productivity_2ab38013/a1046e2e-en.pdf
- Gustafsson, J. (2016). Lasting effects of quality of schooling: Evidence from PISA and PIAAC. *Intelligence*, 57, 66–72. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0160289616300393>
- Hanushek, E. A., & Woessmann, L. (2008). The role of cognitive skills in economic development. *Journal of Economic Literature*, 46(3), 607–668. <https://www.aeaweb.org/articles?id=10.1257/jel.46.3.607>
- Hanushek, E. A., & Woessmann, L. (2012). Do better schools lead to more growth? Cognitive skills, economic outcomes, and causation. *Journal of Economic Growth*, 17(4), 267–321.
- Hanushek, E. A., & Woessmann, L. (2020). Education, knowledge capital, and economic growth. In S. Bradley & C. Green (Eds.), *The economics of education: A comprehensive overview* (pp. 171–182). Elsevier.
- Hanushek, E. A., Schwerdt, G., Wiederhold, S., & Woessmann, L. (2014). *Returns to skills around the world: Evidence from PIAAC* (NBER Working Paper No. 19762). National Bureau of Economic Research. https://www.researchgate.net/publication/262179632_Returns_to_Skills_around_the_World_Evidence_from_PIAAC
- Hanushek, E. A., Schwerdt, G., Wiederhold, S., & Woessmann, L. (2015). Returns to skills around the world: Evidence from PIAAC. *European Economic Review*, 73, 103–130.

- Kraay, A. (2019). The World Bank human capital index: A guide. *The World Bank Research Observer*, 34(1), 1–33.
- KSH. (n.d.-a). PIAAC – Mi az a PIAAC?. <https://www.ksh.hu/piaac>
- KSH. (n.d.-b). PIAAC – Mit vizsgál a PIAAC?. https://www.ksh.hu/piaac_mit_vizsgal_a_piaac
- Mankiw, G. N. (2007). *Macroeconomics* (6th ed.). Worth Publishers.
- Martin, J. P. (2018). *Skills for the 21st century: Findings and policy lessons from the OECD survey of adult skills* (OECD Education Working Papers No. 166). OECD.
- NCES. (n.d.). What PIAAC Measures. <https://nces.ed.gov/surveys/piaac/measure.asp>
- OECD. (2015). *Universal basic skills: What countries stand to gain*. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264234833-en>
- OECD. (2019). *OECD skills studies: The survey of adult skills. Reader's companion* (3rd ed.).
- OECD. (2024a). *Do adults have the skills they need to thrive in a changing world? Survey of adult skills 2023* (OECD Skills Studies). <https://doi.org/10.1787/b263dc5d-en>
- OECD. (2024b). *Adult skills and productivity: New evidence from PIAAC 2023*. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2024/12/adult-skills-and-productivity-new-evidence-from-piaac-2023_805a88b8/8bc2c556-en.pdf
- OECD. (n.d.). PIAAC Frequently Asked Questions (FAQs). <https://www.oecd.org/en/about/programmes/piaac/piaac-frequently-asked-questions-faqs.html>
- PIAAC. (n.d.). A projektről. <https://piaac.nive.hu/10-media/13-projektrol#piaac>
- Polónyi, I. (2023). Az oktatás minőségügye. *Köz-gazdaság*, 18(2), 53–71.
- Rapplee, J., & Komatsu, H. (2019). Is knowledge capital theory degenerate? PIAAC, PISA, and economic growth. *Compare: A Journal of Comparative and International Education*. <https://doi.org/10.1080/03057925.2019.1612233>
- Schwerdt, G., Wiederhold, S., & Murray, T. S. (2020). *Literacy and growth: New evidence from PIAAC*. PIAAC Gateway. Retrieved 2025, January 19, from https://static1.squarespace.com/static/51bb74b8e4b0139570ddf020/t/5e41921d9b373537f6380dbf/1581355550744/2020_Schwerdt_Wiederhold_Murray_Literacy-and-Growth.pdf
- Világbank (n.d.). *GDP per capita (current US\$)* [Data set]. <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD>

Williams, D. G. (2021). Knowledge capital theory: A critical analysis using Lakatos' idea of research programmes. *Compare: A Journal of Comparative and International Education*. <https://doi.org/10.1080/03057925.2021.1881448>

Mellékletek

1. melléklet: A felnőtt olvasásértés (literacy) eredmények és az egy főre jutó GDP adatok

Ország	Év	IALS átlag 1994- 1998	GDP/fő	Év	PIAAC átlag 2012- 2017	GDP/fő	Év	PIACC átlag 2023	GDP/fő
Belgium (FI)	1996	277,1	31862,7	2012	275,5	40074,5	2023	278,5	44731,0
Kanada	1994	278,9	32074,2	2012	273,5	42320,6	2023	273,0	44468,7
Chile	1998	222,7	8287,5	2015	220,1	13433,9	2023	217,9	14226,5
Csehország	1998	276,8	11850,8	2012	274,0	16772,4	2023	265,2	20245,7
Dánia	1998	289,0	46437,2	2012	270,8	51470,7	2023	279,6	61296,0
Finnország	1998	287,5	34457,5	2012	287,5	43507,9	2023	302,7	45588,5
Németország	1994	282,2	31609,1	2012	269,8	40829,0	2023	269,7	44336,8
Magyarország	1998	246,9	8282,4	2017	264,0	13628,4	2023	249,4	16282,8
Írország	1994	264,2	26290,9	2012	266,5	47217,4	2023	263,3	91647,8
Olaszország	1998	243,5	30892,2	2012	250,5	31292,1	2023	245,7	34088,1
Hollandia	1994	285,8	33054,4	2012	284,0	44631,9	2023	282,3	51305,6
Új-Zéland	1996	266,7	28571,4	2015	280,7	38639,4	2023	259,6	41766,9
Norvégia	1998	294,5	65197,9	2012	278,4	73661,7	2023	282,8	78912,3
Lengyelország	1994	232,2	5262,3	2012	266,9	11542,2	2023	235,7	17391,1
Svédország	1994	305,5	33862,0	2012	279,2	48788,9	2023	284,1	54449,8
Svájc	1994	271,8	67391,8				2023	270,9	89555,6
UK (Anglia)	1996	266,4	33777,5	2012	272,6	42802,0	2023	272,1	47322,7
USA	1994	273,5	41107	2017	270,9	58703,1	2023	259,3	65875,2

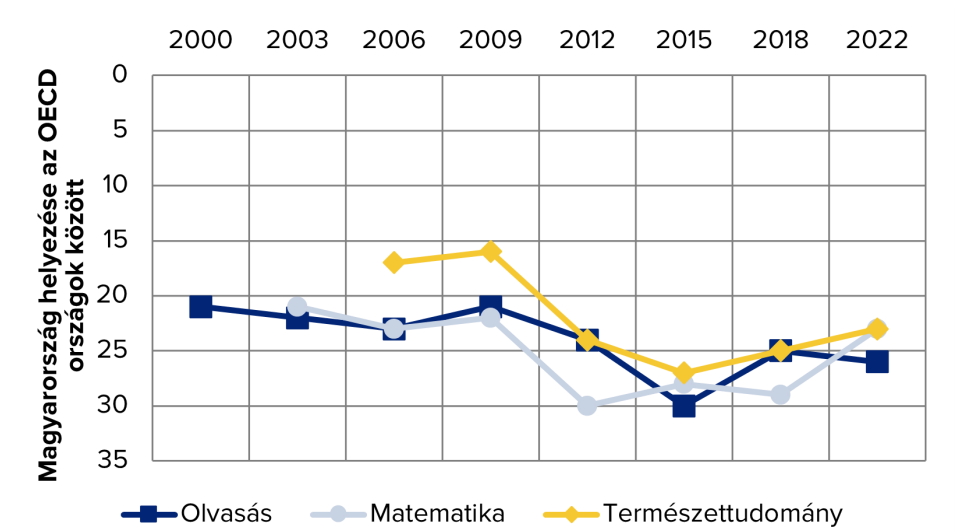
Forrás: Literacy eredmények: OECD (2024a, p. 195); GDP/fő: (constant 2015 US\$):
Világbank (n.d.)

2. melléklet: Korrelációanalízis

	IALS 1994- 1998	GDP/fő (1994- 1998)	PIAAC 2012- 2017	GDP/fő (2012- 2017)	PIACC 2023	GDP/fő (2023)
IALS 1994-1998	1					
GDP/fő	0,6191	1				
PIAAC 2012-2017	0,7768	0,4614	1			
GDP/fő	0,7480	0,9579	0,5135	1		
PIACC 2023	0,9167	0,5967	0,8419	0,6783	1	
GDP/fő	0,5459	0,8240	0,4196	0,8932	0,5184	1

Forrás: saját számítás az 1. melléklet adatai alapján

3. melléklet: Magyarország helyezése a PISA eredményeket tekintve az OECD országok között

Forrás: OECD PISA adatbázis alapján saját szerkesztés